

וְעַל דָּא (בְּרֵאשִׁית ו') קִץ כָּל בֶּשֶׂר בָּא לְפָנֵי, בָּא
לְפָנֵי וְדָאֵי לְמַתְבַּע חוֹבֵי עֲלָמָא בְּגִין דְּאִינוּן
גְּרָמוּ: (עד כאן מההשמטות)

[הורגו לדבר הראשון. קץ כל בשר בא לפני, בא לפני ודאי. משום שהם גרמו]. רבי יהודה פתח, (תהלים לט) הודיעני ה' קציי ומדת ימי מה היא אדעה מה חדל אני. אמר דוד לפני הקדוש ברוך הוא: שני קציים הם, אחד לימין ואחד לשמאל, והם שתי דרכים ללכת בהם בני אדם לאותו העולם.

קִץ לִימִין - שְׁכֵתוֹב (דניאל יב) לְקִץ הַיָּמִין. וְקִץ לְשִׂמְאֵל - שְׁכֵתוֹב (איוב כח) קִץ שָׁם לַחֲשָׁף וְלִכְלַ תְּכָלִית הוּא חוֹקֵר [אכן אפֿל וְצִלְמוֹת, מה זה ולכל תכלית הוא חוקר? מי הוא החוקר? אלא אותו קץ לשמאל שמחשיף פני הבריות]. מהו ולכל תכלית? בזמן ששרוי הדין על העולם להשמיד - אכן אפֿל וְצִלְמוֹת. קִץ שָׁם לַחֲשָׁף - זה מלאך המות, זה נחש. קִץ כָּל בֶּשֶׂר, קִץ שָׁם לַחֲשָׁף, שְׁהָרֵי מִצַּד שֶׁל הַתּוֹף הַזֶּהָב הוּא בָּא. וְלִכְלַ תְּכָלִית - בְּזִמְן שְׁדִין שְׂרוּי עַל הָעוֹלָם, הוּא חוֹקֵר לְהִיּוֹת קִטְגוֹר לְעוֹלָם לְהַחֲשִׁיף פְּנֵי הַבְּרִיּוֹת. קִץ לְיָמִין, כְּמוֹ שְׂאֵמְרֵנוּ שְׁכֵתוֹב לְקִץ הַיָּמִין.

אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְדִנְיָאֵל: וְאַתָּה לָךְ לְקִץ וְתַנּוּחַ. אָמַר לוֹ: מְנוּחָה בְּעוֹלָם הִזָּה אוֹ בְּעוֹלָם הַהוּא? אָמַר לוֹ: בְּעוֹלָם הַהוּא, כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר יְנוּחוּ עַל מִשְׁכְּבוֹתֵם. (דניאל יב) [וְתַעֲמֹד לְגוֹרְלָךְ לְקִץ הַיָּמִין. אָמַר לוֹ: לְאַיִתָּה מְקוּם, שְׁתֵּרֵי לֹא יַדְעֵתִי מַה יִּהְיֶה עֲלֵי בְּאוּרוֹ עוֹלָם? אָמַר לוֹ: וְתַנּוּחַ]. אָמַר לוֹ: בְּזִמְן שְׁיִקְרָמוּ מִהַעֲפָר, אָקוּם בִּינֵיהֶם אוֹ לֹא? אָמַר לוֹ: וְתַעֲמַד. אָמַר לוֹ: הֲרֵי יַדְעֵתִי שְׁיִקְרָמוּ כְּתוּת כְּתוּת, מִהֶם שֶׁל צְדִיקֵי אָמֶת וּמִהֶם שֶׁל רְשָׁעֵי הָעוֹלָם, וְלֹא יַדְעֵתִי עִם מִי מִהֶם אָקוּם.

וְעַל דָּא (בְּרֵאשִׁית ו') קִץ כָּל בֶּשֶׂר בָּא לְפָנֵי, בָּא לְפָנֵי וְדָאֵי לְמַתְבַּע חוֹבֵי עֲלָמָא בְּגִין דְּאִינוּן גְּרָמוּ: (עד כאן מההשמטות)

[אחדרנא למלח קדמאח קץ כל בשר בא לפני. בא לפני ודאי בגין דאנון גרמו]. רבי יהודה פתח (תהלים לט) הודיעני יי קציי ומדת ימי מה היא אדעה מה חדל אני. אמר דוד קמי קדשא בריך הוא, תריין קצין אנון, חד לימינא וחד לשמאלא, ואנון תריין אורחין למיהו בהו בני נשא לההוא עלמא. קִץ לְיָמִין דְּכֵתִיב, (דניאל יב) לְקִץ הַיָּמִין, וְקִץ לְשִׂמְאֵל דְּכֵתִיב, (איוב כח) קִץ שָׁם לַחֲשָׁף וְלִכְלַ תְּכָלִית הוּא חוֹקֵר (אכן אפֿל וְצִלְמוֹת. מאי ולכל תכלית הוא חוקר, מאן הוא חוקר. אלא ההוא קץ לשמאלא דמחשיף אפיהון דבריותא) מְאִי וְלִכְלַ תְּכָלִית, בְּזִמְנָא דְּדִינָא שְׂרִיאַ עַל עֲלָמָא לְשִׁיצָאָה אֲבָן אֹפֶל וְצִלְמוֹת. קִץ שָׁם לַחֲשָׁף. דָּא מְלַאךְ הַמּוֹת, דָּא נַחֲשׁ, קִץ כָּל בֶּשֶׂר, קִץ שָׁם לַחֲשָׁף, דָּהּא מִסְטָרָא דְּהַתּוּכָא דְּדִהָבָא קָאֲתִי. וְלִכְלַ תְּכָלִית בְּזִמְנָא דְּדִינָא שְׂרִיאַ עַל עֲלָמָא הוּא חוֹקֵר לְמַהוּי קִטְיִגוֹרִיאַ לְעֲלָמָא לְאַחֲשָׁכָא אַפִּיהוּן דְּבְרִייתָא וְכוּ'. (דף סג ע"א) קִץ לְיָמִין כְּדִקְאָמְרֵן דְּכֵתִיב לְקִץ הַיָּמִין.

אָמַר לִיה קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְדִנְיָאֵל וְאַתָּה לָךְ לְקִץ וְתַנּוּחַ. אָמַר לִיה מְנוּחָה בְּהַאי עֲלָמָא אוֹ בְּהַהוּא עֲלָמָא, אָמַר לִיה בְּהַהוּא עֲלָמָא כְּמַה דְּאַתָּ אָמַר יְנוּחוּ עַל מִשְׁכְּבוֹתֵם. (דניאל יב) [וְתַעֲמֹד לְגוֹרְלָךְ לְקִץ הַיָּמִין. אָמַר לִיה לֹאֵן אַתָּה דָּהּא לֹא יַדְעֵתִי מַה יִּהְיֶה עֲלֵי בְּהוּא עֲלָמָא. אָמַר לִיה וְתַנּוּחַ]. אָמַר לִיה בְּזִמְנָא דִּיקוּמוּן מִעַפְרָא אִיקוּם בִּינֵיהוּ אוֹ לֹא. אָמַר לִיה וְתַעֲמַד. אָמַר לִיה הָא יַדְעֵנָא דִּי יְקוּמוּן כְּתוּת כְּתוּת, מְנַהוּן דְּזַפְּאֵי קְשׁוּט וּמְנַהוּן דְּחִיבֵי עֲלָמָא, וְלֹא יַדְעֵנָא עִם מָאן מְנַהוּן אִיקוּם. אָמַר לִיה לְגוֹרְלָךְ. אָמַר לִיה הָא